

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Spáčila a soudců JUDr. Michala Mikláše a JUDr. Marie Rezkové ve věci žalobce M. B., důchodce, bytem , zastoupeného JUDr. Zdeňkem Koschinem, advokátem se sídlem v Praze 5, Musílkova 49, proti žalovanému **Státnímu výzkumnému ústavu materiálů, a.s.**, se sídlem v Praze 9 - Běchovice, areál výzkumných ústavů, zastoupenému JUDr. Václavem Stieberem, advokátem se sídlem v Praze 1, Rytířská 18, o vyklizení nemovitostí, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 7 C 147/94, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. října 1997 č.j. 14 Co 310, 311, 312/97 - 166, t a k t o :

I. Dovolání se **zamítá**.

II. Žalobce **je povinen** zaplatit žalovanému na náhradu nákladů dovolacího řízení částku 575,- Kč k rukám JUDr. Václava Stieberta, advokáta se sídlem v Praze 1, Rytířská 18, do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Obvodní soud pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 12. listopadu 1996 č.j. 7 C 147/94-113, doplněným usnesením ze dne 16. listopadu 1996 č. j. 7 C 147/94-117, ve znění usnesení ze dne 31. ledna 1997 č. j. 7 C 147/94-127, rozhodl, že žalovaný je povinen vyklidit a vyklizené žalobci odevzdat jako součásti domu č.p. v katastrálním území , zapsaného na LV č. u Katastrálního úřadu hl. m. Prahy:
A/ přístavby vybudované na pozemcích p.č. a v k.ú. nice, zapsaných na LV č. u Katastrálního úřadu hl. m. Prahy,
B/ uhelnu včetně přístavby skládky paliva, vybudovanou na pozemku č. vedeném na stejném LV,

C/ transformátor v transformační stanici č. ■■■■ podle číslování Pražské energetiky, a. s., vybudovaný na pozemku p.č. ■■■■ vedeném na stejném LV k. ú. ■■■■, napájející objekty č. p. ■■■■ a ■■■■, to vše do 30 dnů od právní moci rozsudku.

Městský soud v Praze, jako soud odvolací, shora označeným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu na vyklizení a odevzdání transformátoru v transformační stanici č. ■■■■ dle číslování Pražské energetiky, a. s., jako součásti domu č. p. ■■■■ v k.ú. ■■■■, vybudovaného na pozemku par. č. ■■■■ v k.ú. ■■■■, zapsaného na LV č. ■■■■ a napájejícího objekty č. ■■■■ a ■■■■ k.ú. ■■■■, zamítl, jinak ve zbývajícím výroku o věci samé, ve výroku o nákladech řízení státu a mezi účastníky zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Odvolací soud dospěl k závěru, že pokud jde o nemovitosti ad A/ a B/, je nutno podklady pro konečné rozhodnutí ve věci doplnit, a proto věc v této části vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Ohledně objektu ad C/ dospěl k závěru, že transformátor není ani ve vlastnictví žalobce, ani není příslušenstvím nemovitosti. Řešil především otázku, jak transformátor souvisí s domy č.p. ■■■■ a ■■■■, které byly včetně dalších objektů nezákonně žalobcovým právním předchůdcům znárodněny a posléze žalobci vydány. Zjistil, že žalobcovy objekty č. p. ■■■■ a ■■■■ byly v době po znárodnění propojeny přístavbami, přičemž jde o provozně - technická spojení, tvořící celek, a byly napojeny na elektrorozvodnou síť prostřednictvím předmětného transformátoru, který žalovaný odmítá žalobci předat. Dále zjistil že transformátor umístěný v trafostanici je věcí movitou a není jej možno považovat za součást věci, neboť není s domy č. p. ■■■■ a ■■■■ stavebně propojen. Je proto samostatnou věcí. Mohl by být proto toliko příslušenstvím zmíněných nemovitostí, určeným k tomu, aby byl trvale užíván s věcí hlavní, přičemž podmínkou pro to, aby se věc jinak samostatná stala příslušenstvím, je totožnost vlastníka věci hlavní a vlastníka jejího příslušenství a dále projevená vůle vlastníka, aby bylo příslušenství trvale s věcí hlavní užíváno. Odvolací soud dospěl k závěru, že tyto podmínky nejsou u předmětného transformátoru splněny, neboť vlastník objektů č. p. ■■■■ a ■■■■ není totožný s vlastníkem transformátoru a dále není dána vůle vlastníka transformátoru, aby byl užíván s uvedenými objekty, což ostatně projevilo jeho odpojením.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podává žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238 odst. 1 písm. a/ o.s.ř. Pokud jde o důvody dovolání, neodkazuje na žádná konkrétní zákonná ustanovení, nicméně je zřejmé, že se dovolává důvodů uvedených v § 241 odst. 3 písm. b/ a d/ o.s.ř. Neztotožňuje se s názorem odvolacího soudu, že předmětný transformátor je samostatnou movitou věcí, která může mít za určitých okolností nanejvýš charakter příslušenství věci hlavní. S odkazem na technické okolnosti a nákladnost vybudování trafostanice dovozuje, že trafostanice je součástí věci hlavní, přičemž jde o právní kategorii, jejíž posouzení se musí opírat o stavebně - technická a ekonomická kritéria. Podle jeho názoru je protismyslné, aby příslušenství věci hlavní bylo stejné nebo dokonce vyšší hodnoty než je hodnota věci hlavní, přičemž je nepřehlédnutelné, že náklady na vybudování nové trafostanice, bez níž nelze užívat nemovitosti, které byly žalobci vydány, by převýšily hodnotu vrácených objektů. Tvrdí, že transformátor byl nabyt z prostředků získaných z užití věci hlavní, a proto byl nabyt do vlastnictví vlastníka věci hlavní. Jestliže odvolací soud

uzavřel, že transformátor je samostatnou věcí, případně by mohl být za určitých okolností jen příslušenstvím věci hlavní, měl rozsudek soudu prvního stupně zrušit a uložit mu, aby žalobce poučil ve smyslu § 5 o.s.ř. o změně petitu. Uzavírá, že pokud by šlo o samostatnou věc, šlo by o věc ve vlastnictví žalobce a žaloba by byla podána z titulu ochrany vlastnictví. Navrhuje, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání vyjádřil tak, že odvolací soud zamítl žalobcův nárok, uplatňovaný nevykonatelným petitem, neboť „vyklizení transformátoru“ je technicky nemožné. Bez ohledu na to pokládá rozhodnutí odvolacího soudu za správné. Uvádí, že žalovaný ústav vybudoval mimo svůj areál transformovnu osazenou více transformátory a předal ji do správy a. s. Pražská energetika. Tvrdí, že tato organizace zajišťuje z osazených transformátorů dodávky elektrického proudu jednak původnímu výzkumnému pracovišti, jednak z nich napájí i jiné objekty a místní veřejnou síť. Stavebně ani účelově nejde o součást původní elektrotechnické továrny. Upozorňuje, že žalovaný v sousedství restituovaných objektů pořídil další objekty, které byly sice propojeny s restituovanými stavbami, avšak nikdy žalobci nepatřily. Žalobce si vykonstruoval domněnku, že jde o „přirůstek“ věci hlavní pouhou přístavbou, že jde tedy o součást jeho továrního areálu a že objekty nelze oddělit bez znehodnocení. Jde o domněnku nepodloženou, neboť namítaná technologická propojení jsou nepodstatná a pokud vůbec existují, snadno napravitelná. Žaloba na vyklizení v takovém případě je proto podána bez právního důvodu. Dodává, že žalobce dosud předmět svého návrhu přesně nespécifikoval a pokud na soudu požaduje, aby zadal geometrický plán a tak „vymezení petitu zadal znalci“, jedná se o požadavek jdoucí nad rámec povinností soudu.

Dovolatel podal k vyjádření žalovaného „stanovisko“, v němž namítá, že názor žalovaného o nemožnosti vykonatelnosti petitu, kterým je uloženo vyklizení transformátoru, je nesprávný. Odkazuje na ustanovení § 126 obč. zák. a dodává, že sloveso „vyklidit“ znamená „odstranění“ nebo „opuštění“ a vyklizení transformátoru znamená jeho nucené opuštění. Tvzení žalovaného, že část nemovitostí, které již byly ve prospěch žalobce vyklizeny a ta část, jejíhož vyklizení se domáhá, tvoří dva areály, které vedle sebe již delší dobu existují a fungují, je ryze účelové a nepravdivé. Uzavírá, že provoz nemovitostí, jež mu byly vráceny, může fungovat jen velmi obtížně pro omezený příkon elektrické energie, přičemž odhaduje, že „zprovoznitelnost“ jeho objektů je proto nejvýše dvacetiprocentní.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., že jsou uplatněny způsobilé dovolací důvody, upravené v § 241 odst. 3 písm. b/ a d/ o. s. ř., a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání není důvodné.

Občanské soudní řízení sporné je ovládáno zásadou projednací, a proto jsou účastníci povinni tvrdit skutečnosti, z nichž vyvozují pro sebe příznivé právní důsledky; k těmto tvrzením jsou povinni nabídnout soudu důkazy (§ 120 odst. 1 o.s.ř.). Dovolací řízení je řízením přezkumným, ve kterém nelze přihlížet ke skutečnostem, které účastníci v původním řízení neuplatnili a ze kterých soudy v nalézacím řízení nevycházely. V dané věci žalobce v nalézacím řízení opíral tvrzené vlastnické právo k transformátoru o skutečnost, že transformátor je součástí budovy v jeho vlastnictví a neuváděl skutečnosti, ze kterých by se

podávalo, že by měl být vlastníkem transformátoru proto, že transformátor byl pořízen z prostředků, získaných užitím věci, která je v jeho vlastnictví. Proto se tímto tvrzením nemohl zabývat ani dovolací soud. Přitom žalobce uváděl právní důvod žaloby i v žalobním petitu. Nelze souhlasit s tvrzením dovolatele, že odvolací soud, který dospěl k závěru, že transformátor nebyl součástí domu patřícího žalobci, měl žalobce o nutnosti změny žalobního návrhu poučit podle § 5 o. s. ř., podle kterého soudy poskytují účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech. Poučení o nutnosti změny žalobního návrhu by přicházelo do úvahy jedině v případě, že by žalobce změnil žalobní tvrzení; tak tomu však v dané věci nebylo, neboť žalobce stále tvrdil, že transformátor je součástí jeho domu. Přitom obsah nutných tvrzení účastníků vychází z hmotněprávních norem, o které se uplatněný nárok opírá; poučení o obsahu tohoto tvrzení by bylo poučením hmotněprávním, které by šlo nad rámec zákonné poučovací povinnosti. Proto v dané věci postupoval odvolací soud správně a dovolací důvod, uvedený v § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř., není dán.

Předmětem dovolacího přezkumu je tak posouzení právního názoru odvolacího soudu, podle kterého není sporný transformátor, který je umístěn na pozemku, patřícím žalovanému, součástí budovy patřící žalobci.

Problematikou součástí věci se zabýval rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. července 1999 sp. zn. 25 Cdo 770/98, ve kterém se uvádí, že „podle § 120 odst. 1 obč. zák. součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila. Právní institut součástí věci je zákonným vyjádřením skutečnosti, že existují věci, jakožto hmotné předměty, které lze z hlediska právní teorie charakterizovat jako věci složené, tedy věci, které jsou vnitřně strukturovány a tvořeny relativně samostatnými částmi více nebo méně vzájemně spojenými. Zákon staví samostatnost věci ve vztahu k věci jiné na dvou kritériích: 1) na vzájemné sounáležitosti věcí a 2) na míře jejich oddělitelnosti. První kritérium představuje spíše subjektivní rovinu, neboť “to, co k věci podle její povahy náleží” se určuje do značné míry podle lidských zvyklostí, zkušeností a norem vztahujících se ke konkrétní věci. Míra sounáležitosti se pak posuzuje prostřednictvím povahy té věci, která je považována za věc podstatnější, určující a tedy ve vztahu více věcí za věc tzv. hlavní. Zákonný text touto obecnou úpravou dává prostor k individuálnímu posouzení, jaké vlastnosti věc hlavní vykazuje, aby odtud bylo možno odvíjet úvahy, zda jiná relativně samostatná věc k ní “patří” natolik neodmyslitelně, že nemůže již být považována za věc odlišnou. Druhé kritérium je více objektivní a sleduje spojení věcí především ve smyslu fyzickém. Formulace “nemůže být oddělena, aniž by se tím věc znehodnotila” však nevylučuje možnost faktické separace věcí, naopak vlastně v důsledcích jejich oddělení spatřuje měřítko samostatnosti věcí. Charakter „oddělení” zákon nestanoví a tedy nutně tento pojem musí zahrnovat celou škálu způsobů od přímých zásahů do hmotné podstaty věci (např. vybourání vestavěných oken domu), přes manipulaci neničící podstatu věci (např. odmontování kola automobilu), po pouhé volně proveditelné odnětí věci (např. odnesení bezdrátového sluchátka od telefonního aparátu). Definicí součástí věci pak z tohoto pohledu vyhovují ty případy, kdy oddělení kterýmkoliv z uvedených způsobů znamená pro věc hlavní (nikoliv též pro její oddělovanou součást) újmu na její hodnotě. Znehodnocením nemusí být ovšem jen ztráta hodnoty peněžní (byť ta bývá zpravidla výsledným odrazem ztráty jakýchkoliv jiných hodnot), nýbrž může jít i o znehodnocení funkční, estetické či jiné. Jinými slovy řečeno se znehodnocením míní stav, kdy hlavní věc v porovnání se stavem před oddělením její součástí slouží svému původnímu

účelu méně kvalitně nebo mu nemůže sloužit vůbec. Teprve faktické oddělení součástí doprovázené znehodnocením věci hlavní přináší právní důsledek, že dřívější součást se stává věcí samostatnou a na dosavadní hlavní věci nezávislou“.

Součástí věci se může stát i původně samostatná věc, je-li spojena s jinou věcí. Zpravidla půjde o fyzické spojení, nelze však zcela vyloučit, že jedinou věcí v právním smyslu mohou být věci, které takto spojeny nebudou (například sluchátko bezdrátového telefonního přístroje). Nutnou podmínkou pro to, aby původně samostatná věc mohla být v případě volnějšího spojení s jinou věcí považována za součást věci je, aby nadále byla v samostatných funkčních vazbách pouze s touto jedinou věcí. Vstupuje-li objekt do samostatných funkčních vazeb s jinými objekty, aniž by pro tyto vazby byla nutná existence celku vyššího řádu, jde o samostatný objekt. Pokud tedy určitá věc, která je spojena s jinou věcí, má vazby k dalším věcem, aniž by k těmto vazbám bylo zapotřebí existence této jiné věci, nemůže být součástí věci (může jít nanejvýš o věc složenou - universitas rerum cohaerentium - ve které každá z původních věcí zachovává svoji individualitu a je samostatným předmětem právních vztahů). Má-li spojením původně samostatných věcí vzniknout věc nová (popřípadě má-li jedna z těchto věcí zaniknout jako přírůstek), je třeba, aby původní věci byly nadále ve vztazích k okolí jako jediný celek; tomuto požadavku odporuje stav, kdy původní věci si zachovávají samostatné funkce a vnější vztahy.

V daném případě šlo o posouzení, zda transformátor, který byl s budovou spojen prostřednictvím rozvodné sítě, byl součástí budovy. Samotná skutečnost, že šlo o objekty spojené rozvodnou sítí neznámá, že by oba objekty byly natolik fyzicky spojeny, že by tvořily jednu věc. Podle zjištění soudu prvního stupně, které dovolatel nezpochybnil, slouží transformátor i k napájení objektu žalovaného (ve vyjádření k dovolání žalovaný tvrdí, že z něj zásobuje i místní veřejnou síť). Za této situace je pojmově vyloučeno, aby transformátor, který slouží k napájení více objektů, s nimiž je propojen kabely, byl součástí jednoho z těchto objektů. Musel by být součástí každého objektu, se kterým je spojen sítí; to je v rozporu se samotným pojmem součást věci. Jde proto o samostatnou věc, která je hospodářsky využívána pro více objektů; na tom by nic neměnila ani skutečnost, že provoz některých budov mohl být na provozu tohoto transformátoru více závislý, než provoz budov jiných. Žalobce proto nemůže být z titulu vlastnictví k budově, které transformátor též slouží, jeho vlastníkem. Řešení otázky, zda v minulosti mohlo jít o příslušenství věci je nadbytečné, neboť nemá vliv na posouzení věci.

Z uvedeného je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné. Dovolací důvod, upravený v § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř. tedy v posuzované věci není dán. Vady řízení, uvedené v § 241 odst. 3 písm. a/ a b/ o. s. ř., k nimž dovolací soud přihlíží i bez návrhu, nebyly dovolatelem tvrzeny ani dovolacím soudem zjištěny. Proto nezbylo, než dovolání zamítnout (§ 243b odst. 1 o. s. ř., věta před středníkem).

Žalovaný byl v dovolacím řízení úspěšný a přísluší mu proto podle § 243b odst. 4, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. náhrada nákladů řízení. Ty jsou dány částkou 575,- Kč, která představuje odměnu advokáta za jeden úkon právní služby ve výši 500,- Kč (§ 7, § 9 odst. 1, § 11 odst. 1 písm. k/ vyhl. č. 177/1996 Sb. - advokátní tarif) a paušální částkou náhrady hotových výdajů 75,- Kč (§ 13 odst. 1, 3 cit. vyhlášky).

Proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 27. dubna 2000

JUDr. Jiří S p á ě i l, CSc. [REDACTED]
předseda senátu

[REDACTED]